

פרשת קדושים התשע"ו

הרב ארי דוד קאהן

Adk1010@gmail.com

1. ויקרא פרק יט, א-ב

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל־כָּל־עַדְת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

2. ויקרא רבה (מרגליות) פרשת קדושים פרשה כד ד"ה [ה] תני ר'

תני ר' חייא מלמד שפרשה זו נאמרה בהקהל. ומפני מה נאמרה בהקהל, מפני שרוב גופי תורה תלויין בה. ר' לוי אמר מפני שעשרת הדיברות כלולין בתוכה. אנכי יי' אלהיך וכת' הכא אני יי' אלהיכם (ויקרא יט, ב). לא יהיה לך וכת' הכא ואלהי מסכה לא תעשו לכם (שם /ויקרא י"ט/ ד). לא תשא וכת' הכא ולא תשבעו בשמי לשקר (שם /ויקרא יט/ יב). זכור את יום השבת וכת' הכא ואת שבתותי תשמרו (שם /ויקרא י"ט/ ג). כבד את אביך ואת אמך וכת' הכא איש אמו ואביו תיראו (שם /ויקרא י"ט, ג/). לא תרצח וכת' הכא לא תעמד על דם רעך (שם /ויקרא י"ט/ טז). לא תנאף וכת' הכא אל תחלל את בתך להזנותה (שם /ויקרא י"ט/ כט). לא תגנב וכת' הכא לא תגנבו ולא תכחשו (שם /ויקרא י"ט/ יא). לא תענה וכת' הכא לא תלך רכיל בעמך (שם /ויקרא י"ט/ טז). לא תחמד וכת' הכא ואהבת לרעך כמוך (שם /ויקרא י"ט/ יח). ר' יוחנן בש' ר' שמע' בן יוחי שלש פרשיות הכתיב לנו משה בתורה וכל אחת ואחת מהן יש בה מששים ששים מצות, ואילו הן פרשת פסחים ופרשת נזיקין ופרשת קדושים תהיו.

3. ויקרא פרק יט פסוק יח

לֹא־תִקְּמוּ וְלֹא־תִטְּרוּ אֶת־בְּנֵי עַמְּךָ וְאֶהְבֵּת לרַעְךָ כְּמוֹךָ אֲנִי ה':

4. רש"י ויקרא פרשת קדושים פרק יט פסוק יח

ואהבת לרעך כמוך - אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה:

5. אבן עזרא ויקרא פרשת קדושים פרק יט פסוק יח

...ועל דעתי שהוא כמשמעו שיאהב הטוב לחבירו כמו לנפשו.

6. חזקוני ויקרא פרשת קדושים פרק יט פסוק יח

לרעך, פירוש ואהבת לעשות לו טובה כמו שאתה אוהב שיעשה הוא לך. דעלך סני לחברך לא תעביד. וכן תפרש גבי והגר הגר אתכם ואהבת לו כמוך.

7. רשב"ם ויקרא פרשת קדושים פרק יט פסוק יח

ואהבת לרעך כמוך - אם רעך, אם טוב [הוא], אבל אם הוא רשע כדכת' יראת יי' שנאת רע:

8. רש"י משלי פרק ג פסוק ל

אל תריב עם אדם - להתלונן עליו. אם לא גמלך רעה - שעבר על המצוה הכתובה בתורה ואהבת לרעך כמוך (ויקרא יט) ומי שהוא רשע רשאי את' לשונאו:

9. ר' חיים פלטיאל ויקרא פרשת קדושים פרק יט פסוק יח

ואהבת לרעך כמוך. מהכא דרשינן ברור לו מיתה יפה. הק' ר"י מנלן דעל מיתה קאי אימא ברור לו חיים. ותירץ מדכתיב לא תקום וגזירה שוה דנקימה נקימה נתקבלה כדאמי נקום ינקם, וילפינן בג"ש והבאתי עליכם חרב נוקמת נקם ברית, ה"נ אתיא בגזירה שוה נקימה נקימה. וי"מ דיליף מדכתיב ואהבת לרעך כמוך אי"כ ע"כ קאי על מיתה דאי על חיים והכתיב וחי אחיך עמך, שאתה עיקר והוא טפל...

איתא בספרי כלל גדול בתורה ואהבת לרעך כמוך, גדול ממנו כי בצלם אלהים עשה את האדם. ופי' הר"ר יעקב מאורלייניש זצ"ל דזה כלל גדול דאמר דעלך סני לחברך לא תעביד מיהו אם אדם אכזרי ואינו חש על עצמו הוא הדין לא ירחם על אחרים כי היכי

דאס חבל בעצמו פטור הוא הדין שיחבל בחבירו או אם הוא מבזה את עצמו הוא הדין חבירו להכי נאמר כי בצלם אלהים עשה את האדם.

10. רמב"ן על ויקרא פרק יט פסוק יז

וטעם ואהבת לרעך כמוך - הפלגה, כי לא יקבל לב האדם שיאהוב את חבירו כאהבתו את נפשו, ועוד שכבר בא רבי עקיבא ולמד חייך קודמין לחיי חבירך (ב"מ סב): אלא מצות התורה שיאהב חבירו בכל ענין כאשר יאהב את נפשו בכל הטוב - ויתכן בעבור שלא אמר "ואהבת את רעך כמוך", והשוה אותם במלת "לרעך", וכן ואהבת לו כמוך (פסוק לד) דגר, שיהיה פירושו להשוות אהבת שניהם בדעתו, כי פעמים שיאהב אדם את רעהו בדברים ידועים להטיבו בעושר ולא בחכמה וכיוצא בזה, ואם יהיה אוהבו בכל יחפוץ שיזכה רעהו האהוב לו בעושר ובנכסים וכבוד ובדעת ובחכמה, ולא שישווה אליו אבל יהיה חפץ בלבו לעולם שיהיה הוא יותר ממנו בכל טובה, ויצוה הכתוב שלא תהיה פחיתות הקנאה הזאת בלבו, אבל יאהב ברבות הטובה לחבירו כאשר אדם עושה לנפשו ולא יתן שיעורין באהבה ...

11. רמב"ן ויקרא פרק כה

(לה - לז) וטעם וחי אחיך עמך - שיחיה עמך, והיא מצות עשה להחיותו, שממנה נצטוינו על פקוח נפש במצות עשה. ומכאן אמרו (תו"כ פרשה ה ג) וחי אחיך עמך, זו דרש בן פוטירי שנים שהיו מהלכין בדרך וביד אחד מהם קיתון של מים, אם שותה הוא מגיע לישוב ואם שניהם שותים שניהם מתים, דרש בן פוטירי, מוטב ישתו שניהם וימותו, ולא יראה אחד במיתתו של חבירו, עד שבא רבי עקיבא ולמד, וחי אחיך עמך, חייך קודמים לחיי חבירך. וחזר ואמר וחי אחיך עמך, לחזק ולהזהיר:

12. ספורנו ויקרא פרק כה: לו

וחי אחיך עמך. וזה תעשה כשיש לאל ידך די לחיות אתה ולהלותו כאמרם ז"ל (ב"מ סב א) א חייך קודמים לחיי חברך:

13. ספרא קדושים פרשה ב פרק ד: יב

לא תקום ולא תטור את בני עמך נוקם אתה ונוטר לאחרים ואהבת לרעך כמוך רבי עקיבא אומר זה כלל גדול בתורה בן עזאי אומר זה ספר תולדות אדם זה כלל גדול מזה:

14. בראשית פרק ה פסוק א

זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם בְּיוֹם בְּרָא אֱלֹהִים אָדָם בְּדַמּוֹת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ:

15. בראשית רבה (וילנא) פרשת בראשית פרשה כד סימן ז

בן עזאי אומר זה ספר תולדות אדם זה כלל גדול בתורה, ר"ע אומר (ויקרא יט) ואהבת לרעך כמוך, זה כלל גדול בתורה, שלא תאמר הואיל ונתבזיתי יתבזה חבירי עמי הואיל ונתקללתי יתקלל חבירי עמי, א"ר תנחומא אם עשית כן דע למי אתה מבזה, בדמות אלהים עשה אותו.

16. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת נדרים פרק ט הלכה ד

גמ' ... ואהבת לרעך כמוך. רבי עקיבא אומר זהו כלל גדול בתורה. בן עזאי אומר [בראשית ה א] זה ספר תולדות אדם זה כלל גדול מזה.

17. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף סב עמוד א

לכדתניא: שנים שהיו מהלכין בדרך, וביד אחד מהן קיתון של מים, אם שותין שניהם - מתים, ואם שותה אחד מהן - מגיע לישוב. דרש בן פטורא: מוטב שישתו שניהם וימותו, ואל יראה אחד מהם במיתתו של חבירו. עד שבא רבי עקיבא ולימד: וחי אחיך עמך - חייך קודמים לחיי חבירך.

18. ספרא בהר פרשה ה סוף פרק ו

(א) כי ימוך אחיך ומטה ידו עמך אל תניחנו שירד ... וחי עמך חייך קודמים לחיינו: ... (ג) וחי אחיך עמך זו דרש בן פטורי שנים שהיו הולכים **במדבר** ואין ביד אחד אלא קיתון

של מים אם שותהו אחד מגיע ליישוב ואם שותים אותו שנים שניהם מתים דרש בן פטירי ישתו שתיהם וימותו שנאמר וחי אחיך עמך אמר לו ר"ע וחי אחיך עמך חייד קודמים לחיי חבירך

19. מלבים על ויקרא פרק יט פסוק יח

<מה> ואהבת לרעך כמוך, כבר העירו המפי' שאא"ל שיאהב את חברו כאשר אוהב את עצמו שזה דבר שאינו בכח הנפש. וגם אין לצוות על אהבה או שנאה שאין אדם מושל עליהם... ואהבת לרעך כמוך רע"א זה כלל גדול בתורה בן עזאי א' זה ספר תולדות אדם זה כלל גדול מזה ע"כ. ומובן במ"ש, ועיי' בב"ר (פכ"ד) הביא ג"כ דברי ר"ע ובן עזאי. וכפי ההשערה דברי ר"ע לשטתו (בספרא בהר פרשה ה' מ"ג) שדרש חייד קודמים לשל חברך. ודברי בן עזאי כבן פטורי שם. ואכמ"ל יותר:

20. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף נז עמוד א

כדתניא, שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני ה"ה דורש כל "אתין" שבתורה, כיון שהגיע, ^(דברים ט') ל"את ה' אלהיך תירא" - פירש. אמרו לו תלמידיו, רבי, כל "אתין" שדרשת, מה תהא עליהם? אמר להם, כשם שקבלתי שְׁכָר על הדרישה, כך אקבל שְׁכָר על הפרישה. **עד שבא רבי עקיבא ולמד**, "את ה' אלהיך תירא" - לרבות תלמידי חכמים:

21. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סב עמוד ב

רבי עקיבא אומר, למד תורה בגלותו, ולמד תורה בזקנותו. היו לו תלמידים בגלותו, יהיו לו תלמידים בזקנותו, שנאמר, "בבקר זרע זרעך" וגו'. אמרו, שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת עד אנטופרס, וכלן מתו בפרק אחד, מפני שלא נהגו כבוד זה לזה. והיה העולם שמים, **עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום**, ושנאה לרבי מאיר, ורבי יהודה, ורבי יוסי, ורבי שמעון, ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה באותה שעה.

22. המקנה מסכת קידושין דף נז עמוד א

בגמרא כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא פירש וכו'. ... וכמו שמצינו באמת שנענשו כ"ד אלף תלמידי דר"ע שלא הי' נוהגין כבוד זה לזה **וכיון שראה ר"ע בתלמידיו שנענשו היינו דאמר עד שבא ר"ע ולמד לרבות ת"ח שאפי' התלמידים צריכים לנהוג כבוד זה בזה כמורא רבם**... אבל בת"ח החברים המקשיבים לרבם לא שייך בהן יראה זו שהרי חבירו אינו גדול ממנו אפי"ה צריך לזוהר מאוד בכבוד חבירו כשאחז"ל [אבות פ"ז מט"ו] כבוד חברך כמו מורא רבך כמו שמצינו בתלמידי ר"ע שנענשו בעבור שלא נזהרו ולא נהגו כבוד זה בזה והיינו דדריש ר"ע לרבות ת"ח.

23. משנה מסכת גיטין פרק ט משנה י

בית שמאי אומרים, לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה **דבר ערוה**, שנאמר (דברים כד) **כי מצא בה ערות דבר. ובית הלל** אומרים, **אפלו הקדיחה תבשילו**, שנאמר **כי מצא בה ערות דבר. רבי עקיבא אומר, אפלו מצא אחרת נאה הימנה**, שנאמר והיה אם לא תמצא חן בעיניו:

24. תלמוד בבלי מסכת שבת דף סד עמוד ב

כדתניא ^(ויקרא טו) "והדנה בנדתה". זקנים הראשונים אמרו, שלא תכחול, ולא תפקוס, ולא תתקשט בבגדי צבעונין. **עד שבא רבי עקיבא ולימד**, אם כן אתה מגנה על בעלה, ונמצא בעלה מגרשה, ואלא מה תלמוד לומר, "והדנה בנדתה"? - בנדתה תהא עד שתבא במים:

25. מרומי שדה מסכת שבת דף סד עמוד ב

שם. עד שבא רבי עקיבא ולימד, אם כן אתה מגנה על בעלה ונמצא בעלה מגרשה. בירושלמי שילהי גיטין איי דזקנים הראשונים ס"ל כב"ש וב"ה דאסור לגרש אלא אי"כ

מצא בה דבר ערוה או שהקדיחה תבשילו לבי"ה. ולכן לא חיישי שמא יגרשנה. אבל ר' עקיבא לטעמיה, דאפילו מצא אחרת נאה הימנה מותר לגרשה:

26. מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק כו ד"ה רבי עקיבא

רבי עקיבא אומר כל הנושא אשה שאינה מהוגנת לו עובר משום חמשה לאוין משום לא תקום (ויקרא י"ט י"ה) ומשום לא תטור (שם י"ח) ומשום לא תשנא אחיך בלבבך (שם י"ז) ומשום ואהבת לרעך כמוך (שם י"ח) ומשום וחי אחיך עמך (שם כ"ה ל"ו) מתוך ששונא אותה רוצה הוא שתמות ונמצא מבטל פריה ורביה מן העולם:

27. משנה מסכת נדרים פרק ט משנה ד

ועוד אמר רבי מאיר פותחין לו מן הפתוב שפותרה ואומרים לו, אלו הייתי יודע שאתה עובר על לא תקום ועל לא תטור (ויקרא י"ט), ועל לא תשנא את אחיך בלבבך (שם), ואהבת לרעך כמוך (שם), וחי אחיך עמך (שם כה) שאני יעני ואין אתה יכול לפרנסו, ואמר אלו הייתי יודע שהוא כן, לא הייתי נודר, הרי זה מפר:

28. ספרי דברים פרשת כי תצא פיסקא רלה ד"ה (יג) כי

כי יקח איש אשה ובא עליה ושנאה, רבי יהודה אומר אם בא עליה לוקה ואם לאו אינו לוקה. [ושנאה], מיכן אתה אומר עבר אדם על מצוה קלה סופו לעבור על מצוה חמורה עבר על +ויקרא יט יח+ ואהבת לרעך כמוך סופו לעבור על +שם /ויקרא יט יח/+ לא תקום ולא תטור ועל +שם /ויקרא/ יט יז+ לא תשנא את אחיך בלבבך ועל ואהבת לרעך כמוך ועל +שם /ויקרא/ כה לו+ וחי אחיך עמך עד שבא לידי שפיכות דמים לכך נאמר כי יקח איש אשה.

29. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף פו עמוד א

דאמר רבי יוחנן: סתם מתניתין רבי מאיר, סתם תוספתא רבי נחמיה, סתם ספרא רבי יהודה, סתם ספרי רבי שמעון, וכולהו אליבא דרבי עקיבא.

30. ספרי דברים פרשת שופטים פיסקא קפז ד"ה (יא) כי

(יא) כי יהיה איש שונא לרעהו וארב לו וקם עליו, מיכן אמרו עבר אדם על מצוה קלה סופו לעבור על מצוה חמורה עבר על ואהבת לרעך כמוך סופו לעבור על +ויקרא יט יח+ לא תקום ולא תטור ועל +שם /ויקרא/ יט יז+ לא תשנא את אחיך ועל +שם /ויקרא/ כה לו+ וחי אחיך עמך עד שיבא לידי שפיכות דמים לכך נאמר כי יהיה איש שונא לרעהו וארב לו וקם עליו,

31. ספר שפתי צדיק - פרשת קדושים

(יא) ואהבת לרעך כמוך. בגמרא (ב"מ סב.) דריש בן פטורא ב' שהיו מהלכין בדרך והי' ביד אחד קיתון של מים ואם ישתו שניהם ימותו שניהם מוטב שימותו שניהם, עד שבא ר' עקיבא ולימד וחי אחיך עמך חייך קודמין לחיי חבירך. אמר זקני הק' ז"ל מהו הלשון עד שבא ר' עקיבא, אמר שכל אחד מישראל צריך לרצות לעשות כבן פטורא, כי איך יוכל לראות במיתת חברו, רק מטעם שר' עקיבא מלמדו להקדים חיי עצמו לכך הוא מוכרח לשתות, והסתפק זקני מו"ר ז"ל איך יעשה אם יש ב' צמאים זולתו וברכשו ליתן לאחד להחיותו עד שיגיע לישוב ואם יתן לשניהם ימותו שניהם, נראה שמחויב ליתן לשניהם שלא שייך הטעם חייך קודמין, (עיי' לקמן פרשת בהר אות לה)

32. שיטה מקובצת מסכת כתובות דף מ עמוד א

קרי רב עליה דר"א טובינא דחכימי. פרש"י מאושר שבחכמים וכו'. ... ויש לומר משום שהיה העולם שמם עד שבא ר' עקיבא ושנאה להם וכו' וכמו שכתב רש"י ז"ל הלכך כל אחד מתלמידיו שהיה מכוון לדעתו הרי הסכים להלכה ורבי עקיבא היה להם במקום משה רבינו אדון הנביאים ע"ה לפי שהיה כבר נשתכח תורה שבעל פה עד שבא הוא ושנאה ומ"ה כל מי שהיה מסכים לדעתו שפיר קרינן עליה טובינא דחכימי כנ"ל: